

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

Dilemata sociálního kurátora: jednatele společnosti nebo obhájce klienta?

PhDr. Ivana Davidová
Podzimní škola 23.9.2014

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Profesionální identita sociálního pracovníka aneb typologie přístupů v praxi

Musilova typologie	Administrátor Profesionál Filantrop Aktivista
Navrátilova typologie	Terapeut Poradenský pracovník Reformátor
Winklerova typologie	Ochránce systému Filantrop „Nárazník“ mezi systémem a klientem

Profesionální identita sociálního pracovníka aneb typologie přístupů v praxi

Za další typologii mohou být považována i paradigmatata sociální práce

Terapeutické paradigma
(reflexivně – terapeutický pohled)

Reformní paradigma
(socialisticko – kolektivistický pohled)

Poradenské paradigma
(individualisticko-reformistický pohled)

Profesionální identita sociálního pracovníka aneb typologie přístupů v praxi

Vztah sociální pracovník – klient:

- Profesionální altruista
- Fungující autorita
- Profesionální tvůrce
- Praktik
- Expert
- Prostředník (facilitátor)

Typologie přístupů v praxi

- Angažovaný sociální pracovník
- Radikální sociální pracovník
- Byrokratický sociální pracovník
- Profesionální sociální pracovník

Kdo je sociální kurátor?

- ❑ Sociální kurátor je specializovaný pracovník pro dospělé, kteří se ocitli v tíživé, krizové či jiné nestandardní životní situaci.
- ❑ Při přímé práci s klientem působí v oblasti přenesené působnosti, tj. v oblasti výkonu státní správy, která je zajišťována obecními úřady ORP.
- ❑ Původní zaměření SK bylo omezeno pouze na klienty vracející se z VTOS.
- ❑ Postupem doby se okruh klientů mění.
- ❑ V současné době široké spektrum cílových skupin.

Právní úprava pro činnost sociálního kurátora

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (§ 92) – vymezuje cílovou skupinu .

Sociální služby jsou zabezpečeny především:

- poskytováním sociálního poradenství,
- pomocí při řešení obtížné sociální situace obviněných a jejich rodin,
- spoluprací se všemi ostatními zaměstnanci věznice při zajišťování a realizaci práv a oprávněných zájmů obviněných.

Právní úprava pro činnost sociálního kurátora

- ❑ Přímá práce s klientem (příloha na s.38 materiálu MPSV) „Vymezení sociální práce na obecní a krajské úrovni ve výkonu přenesené působnosti“ – od 1.1.2012.
- ❑ Činnosti ve věznicích zákon č. 169/1999 Sb. o VTOS § 20 odst.9 – ORP poskytují sociální služby odsouzeným za účelem vedení soběstačného života po propuštění a v souladu se zákonem.
- ❑ Vyhláška MS ČR č. 109/Sb., řád výkonu vazby § 2 odst. 1a § 57 odst. 2 – poskytování sociálních služeb – koordinátorem péče o společensky nepřizpůsobené občany, resp. sociálním kurátorem.
- ❑ § 57 odst. 2 – ve své činnosti sociální zaměstnanci VSČR úzce spolupracují především s příslušnými koordinátory péče o občany nepřizpůsobené, OSPOD, orgány státní správy a územní samosprávy, jakož i se zájmovými sdruženími občanů.

Cílové skupiny sociálního kurátora

Cílovou skupinu sociálního kurátora v rámci činnosti obecních úřadů obcí s rozšířenou působností vymezuje **zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v § 92 písm. b)**, kde se jedná o osoby:

- ohrožené sociálním vyloučením z důvodu předchozí ústavní nebo ochranné výchovy nebo výkonu trestu,
- jejichž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby,
- jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností.

Do cílové skupiny sociálního kurátora patří

- VV + VTOS + detence + OL – nástup, propuštění.....,
- propuštění z ústavní nebo ochranné výchovy z důvodu nabytí zletilosti,
- osoby bez přístřeší,
- hospitalizace + propuštění ze ZZ (nemocnice, PL, komunity.....nejvíce OBP),
- Závislí,
- klienti s psychiatrickou dg. (spíše rodinní příslušníci, blízké sociální okolí).

Do cílové skupiny sociálního kurátora patří

- osoby, které nejsou schopny z důvodů svého psychického nebo sociálního znevýhodnění požádat o sociální službu,
- dlouhodobě nezaměstnaní (spolupráce s ÚP),
- zadlužení (zdravot. poj., nájem, MHD, rychlé půjčky...),
- oběti trestných činů a DN (PN, TDN),
- osoby, které se ocitly v akutní krizové sociální situaci,
- národnostní menšinya další

Činnosti sociálního kurátora dle ZOSS § 92:

písm. b)

- „koordinuje poskytování sociálních služeb a poskytuje odborné sociální poradenství...“; „přitom spolupracuje se zařízeními pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, s VSČR, PMS“ atd.

písm. c)

- „na základě oznámení ZZ zjišťuje, zda je nezbytné poskytnout osobě umístění v ZZ služby sociální péče a zprostředkovává možnost jejich poskytnutí“
(praxe – u OBP)

písm. d)

- „realizuje činnosti sociální práce vedoucí k řešení nepříznivé sociální situace a k sociálnímu začleňování osob, přitom spolupracuje s KP ÚP“.

Práce s klientem je individuální.

Práce s klienty je založena na nedirektivní spolupráci, jejíž začátek, průběh i případný konec určují samotní klienti;

**poradenství – podpora – pomoc
NE kontrola,**

kontakt s klienty je dobrovolný a nízkoprahový, osobní nebo zprostředkovaný.

Determinanty praxe sociálního kurátora

Etická dilemata praxe

Naplnění potřeb sociálních kurátorů

Etická dilemata v práci sociálního kurátora

Dilemata rozhodování mezi protichůdnými zadáními

- Zakázka klienta versus zakázka veřejné instituce.*
- Zájem klienta versus veřejný zájem.*
- Sdělování informací ostatním institucím, v jakém rozsahu či zda-li vůbec.*
 - ✓ Zákon č.101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů
 - ✓ Zákon č.500/2004 Sb., o správním řízení
- Konflikt kumulovaných funkcí.*

Etická dilemata v práci sociálního kurátora

Dilemata vycházející z pomáhajícího vztahu mezi sociálním kurátorem a klientem.

- Dilema vyplývající z otázky hranic ve vztahu ke klientům.*
- Dilema při snaze suplovat nebo nahrazovat jinou odbornou pomoc.*
- Suplování kompetencí jiných kolegů nebo jiných organizací.*
- Dilema, zda je poskytovaná služba adekvátní.*
- Dilema, zda pokračovat s klientem ve spolupráci.*

Etická dilemata v práci sociálního kurátora

Dilemata vycházející z osobnostních a odborných kvalit.

Dilemata osobních sympatií a antipatií.

Dilema vlastních zájmů a bezpečí.

Řešení etických dilemat

- ❑ Podstatou etického rozhodování je za pochopení etických principů a použití profesního kodexu důkladné zhodnocení všech relevantních faktů a možností, jež připadají v úvahu.
- ❑ Přijaté řešení je nezbytné v průběhu realizace opakovaně revidovat a posuzovat a přijmout.
- ❑ Následuje snaha o předcházení podobným situacím v budoucnu.

Řešení etických dilemat

- I. Identifikovat všechny osoby, které mohou být ovlivněny potenciálním řešením.
- II. Identifikovat eticky podstatné otázky a způsoby zahrnující zájmy, práva a jakékoli další relevantní informace pro všechny zúčastněné osoby a okolnosti.
- III. Zhodnotit vliv předsudků, tlaku nebo vlastního prospěchu na další vývoj situace a na výběr z možných alternativ.
- IV. Navrhnout náhradní postupy.
- V. Učinit rozbor očekávaných krátkodobých a dlouhodobých nebezpečí a výhod u každého řešení a každé zúčastněné osoby či skupiny (i za pouhého předpokladu ovlivnění tohoto jedince).

Řešení etických dilemat

- VI. Zvolit postup za užití etických principů, hodnot a měřítek.
- VII. Realizace a přijetí zodpovědnosti za toto jednání se všemi důsledky.
- VIII. Posoudit výsledky učiněného rozhodnutí.
- IX. Přijmout zodpovědnost za své jednání spolu s nápravou případných nežádoucích následků a zahájením nového procesu rozhodování v případě přetrvávajícího etického dilematu.
- X. Jednat v budoucnu takovým způsobem, aby nedošlo k opakování stejného etického problému (např. u kolegů).

Identifikace potřeb sociálních kurátorů

Překážky bránící dosažení standardního stavu:

- Vyzdvihování praktičtějších témat na úkor teoretičtějších, absence teoretické přípravy středoškolsky vzdělaných osob v oblasti SP.
- Spokojenost se svými znalostmi a dovednostmi, pouze desetina SK je s nimi nespokojena.
- Nedostatečně zpracovaná pracovní náplň.
- Kumulace funkcí.
- Nárůst byrokracie a administrativních úkonů.

Identifikace potřeb sociálních kurátorů

Potřeby plynoucí ze zjištění jsou tyto:

- Rozšíření počtu osob s VŠ vzděláním, což se může týkat až poloviny SK.
- Vytvoření systémových podmínek podpory studia na VŠ se sociálním zaměřením zaměstnavatelem.
- Obeznamení se s tématy týkajícími se kontinuálních forem sociální práce a činnosti, které jsou ve vztahu ke klientovi náročnější (návštěvy, zastupování, doprovázení, vyhledávání klientů), dále působení v oblasti individuální práce s klientem, motivace klientů v konkrétních případech a možnostech zabránit důsledkům sociálního vyloučení.

Identifikace potřeb sociálních kurátorů

- ❑ Posílení komunikace s vedením města či obce, objasnění významu práce SK.
- ❑ Aktivní účast na aktivitách zaměřených na zvýšení prestiže profese (PR aktivity).
- ❑ Disponovat závaznou a jednotnou pracovní náplní, která obsahuje výčet činností, jimiž se má SK zabývat. Mezi nimi má být specifikována činnost koordinační.
- ❑ Přehodnotit kumulaci funkcí a dostatečnost vyčleněného úvazku pro kurátorskou činnost, obzvláště v menších obcích.

Identifikace potřeb sociálních kurátorů

- ❑ Vyčlenění časového úseku věnovaného práci v terénu.
- ❑ Podpora sociálním kurátorům v malých obcích, kteří jsou „solitéry“, např. formou supervize.
- ❑ V rámci vzdělávání by mělo být zařazeno umění vyjednávat s nadřízenými a přesvědčovat.
- ❑ Získání podpory společnosti při řešení problémů osob ohrožených sociálním vyloučením.

Desatero pro udržení duševní a morální výkonnosti (F.Riggs, 1922 kráceno)

- I. Neuzavírejte se před vlastními pocity, ani je nepotlačujte.
- II. Netahejte hřebíky krumpáčem.
- III. Dělejte jednu věc najednou, soustřeďte se.
- IV. Osvobodte se od předsudků a rozhodujte se prakticky a s jistotou.
- V. Nepovažujte spěch za podstatnou část dnešního života.
- VI. Nevěnujte se nepodstatným starostem brzdícím výkonnost.
- VII. Rozdělte svůj den na práci, ale i odpočinek, zábavu a sport.
- VIII. Nestávejte se moralisty vůči jiným, ale ani vůči sobě samým.
- IX. Uvědomte si, že se svými problémy nejste sami.
- X. Nekritizujte svoji úlohu ve hře, ale studujte ji, ovládejte ji a pak ji hrajte.

***Děkuji za pozornost.
Ivana Davidová***

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Použitá literatura

Davidová,I., a kol.: Metodická příručka pro sociální kurátory a metodiky sociální prevence. Ostravská univerzita, Ostrava 2010

Kodymová,P.: Historie české sociální práce v letech 1918 – 1948. Karolinum, Praha 2013

Kodymová,P.: Etické aspekty mediace v praxi sociální práce in: Haburajová a kol.: Probácia a mediácia a jej aplikácia v praxi sociálnej práce. Nitra 2014

Matoušek,O. a kol.: Metody a řízení sociální práce. Portál, Praha 2008

Navrátil,P.: Druhy teorií v sociální práci. In Matoušek a kol.: Základy sociální práce. Portál, Praha 2001

Růžičková,D.,Musil,L.: „Hledají sociální pracovníci kolektivní identitu?“ Časopis Sociální práce, 3/2009, s. 79 – 92

Topinka,D.: Mapování vzdělávacích potřeb sociálních kurátorů. Ostrava 2007